

Què fer a Pardines

1 - Ermita del Roser

La vall de Ribes és terra de llegendes i mites que expliquen els orígens de llocs i fenòmens inexplicables propis d'aquells segles, hostils i llunyans. Un exemple n'és l'ermita del Roser, que va ser construïda, segons narra la llegenda, pel Mauner, un home molt ric, però desapareixiu, del qual s'explica que tenia les ovelles a la muntanya i baixava cap el poble al capvespre. Un dia, conta la llegenda, el Mauner es va trobar amb un esperit; sentint-se amenaçat i en perill, i per tal de protegir-se'n, va invocar la Verge del Roser i li va prometre que, si la força invisible que ara el retenia el deixava anar, faria construir una capella dedicada a la Verge. D'aquesta manera es va alliberar de l'esperit, però un cop acabat l'incident no va complir la promesa. Passats els anys, i ja mort, un amenaçador llop de foc es va aparèixer als seus fills; aquests, atemorits, consultaren l'aparició al capellà del poble, que els va aconsellar de construir la capella promesa pel seu pare a la Verge. L'ermita s'ha restaurat l'an 2008 i la marededéu del Roser torna a estar exposada a l'ermita, després d'haver estat més de 30 anys a l'església parroquial de Sant Esteve.

2 – Cal Ferreret

Cal Ferreret és una masia del municipi de Pardines (Ripollès) inclosa en l'Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya.

La façana triangular es deu a l'agrupació de dues cases, freqüent a les agrupacions urbanes. Domina la façana el gran pany de paret de pedra i calç, sobre el que els angles i llindes de les obertures de pedra picada disposades en una primitiva simetria aconseguen una combinació expressiva.

3 – Font de la Plaça

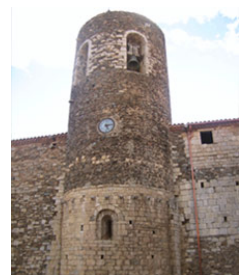
Troben la font a la plaça de l'Ajuntament, sota la volta d'escala de la casa annexa a l'església de Sant Esteve. La paret de l'esquerra, mig arrebossada, fa de frontal a la font on hi ha collada una aixeta de polsador per on brolla l'aigua que cau al terra cimentat i desguassa per un enreixat de ferro. Al damunt de l'aixeta hi ha un registre metàl·lic que accedeix a la cisterna.

4 - Església fortificada de Sant Esteve de Pardines

Església d'origen romànic. De l'edifici original se'n conserven l'absis, la finestra de doble esqueixada i les mènsules. L'estructura romànica inicial de l'església va sofrir diverses transformacions amb l'execució de les successives obres de la muralla i la construcció, al segle XIV, de la torre de defensa que avui dia és el campanar. El 1427 i el 1428 es produïren als Pirineus catalans un parell de forts terratrèmols que, de ben segur, també degueren afectar aquesta construcció, tot i que no en tenim notícies concretes.

La forma que avui s'observa és deguda a l'ampliació realitzada al segle XVIII: la façana de carreus de migdia correspon a una època ja molt allunyada dels inicis romànics, amb un canvi notable d'orientació, d'estructura i de mides de tot el conjunt. L'interior consta d'una nau central amb tres arcs torals i tres capelles laterals obertes amb arcs de mig punt a cada banda de l'església. En una de les capelles hi ha una porteta que connecta amb l'absis romànic. Una semicúpula cobreix l'absis de l'altar. L'orientació de l'església segueix avui l'eix nord-sud; en canvi, la disposició romànica original era de llevant a ponent, com ens mostra l'absis romànic exterior.

4 - Safareigs de Pardines

Troben aquests safareigs davant mateix de l'església de Sant Esteve, al començament d'unes escales que baixen. Per accedir-hi cal traspasar una porta metàl·lica que dona accés a una esplanada, a l'esquerra queden els safareigs, d'obra arrebossats amb ciment, disposats al llarg de la paret de l'esquerra i aixoplugats per un porxo de teules amb un embigat de fusta. El primer és el més llarg, amb tres espais diferenciats per recolzar-hi la roba. El segon queda al final, tres

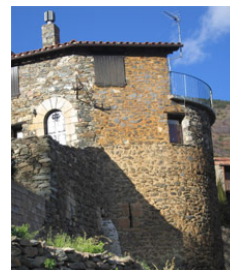

vegades més petit i separat per un muret.

El fet de rentar tant la roba com tota mena d'estrís aprofitant l'aigua corrent de rius, rieres i fonts ha estat una constant al llarg de la història. Aquest safareigs públics en són un bon exemple. Construïts a principis del segle XX, constituïen una petita infraestructura a l'abast dels veïns per poder-hi rentar la roba. El fet de poder realitzar aquesta tasca en un safareig permetia rentar la roba en un corrent "domesticat" i estalviar-se d'haver de fer-ho en un medi canviant i irregular com pot ser un riu. A més, permetia rentar sota sostre, evitant les assolellades a l'estiu i les pluges. Els rentadors disposen també d'una superfície per recolzar-hi la roba i fregar-la, cosa que estalviava haver de buscar una pedra plana i suficientment grossa per fer la mateixa tasca. L'espai està adaptat, també per poder fer la feina dempeus, al contrari del que passava si hom rentava directament al riu, on calia agenollar-se.

5 - Castell i Muralles de Pardines

La façana consisteix en un llenç de mur de defensa que presentava únicament sis obertures en forma d'espiellera, obertes a un terç de l'alçada total del mur. D'aquestes espielleres la primera i la tercera es troben actualment cegades, una pel mur del nou presbiteri de l'església de Sant Esteve i l'altra per una porta oberta modernament. La resta de les finestres de la façana han estat obertes en el decurs dels anys per acomodació d'ús de l'interior de l'edifici, ja que, exceptuant les que corresponen a les golfes, les altres no guarden cap harmonia.

A la banda dreta de la façana existeix l'arrencada d'un altre mur perpendicular a aquesta i a continuació hi ha una porta, que sembla ser original i que està enlairada, i al damunt d'aquesta es veuen les restes d'una altra obertura, avui dia tapiada; per les restes visibles a terra d'aquesta part de la façana, hom pensa que podria correspondre a una torre.

6 – Font de Dalt

Emplaçada al capdamunt de la població, a la confluència dels carrers de Dalt i de la Font. Es tracta d'una construcció aïllada, de pedra, amb teulada llisa a dues aigües i l'interior cobert per una volta de pedra. Per accedir a l'interior cal baixar un parell d'esglaons de pedra. Dins hi trobem, al fons, la sortida d'aigua per mitjà d'una bonica aixeta collada a la paret, a mitja alçada, que cau en un enreixat situat per sota del nivell del terra que està empedrat. Damunt l'aixeta queda el registre metàl·lic de la cisterna. A l'esquerra un safareig d'obra rematada amb ciment que encara avui dia fa servei, prova d'això és que en una lleixa trobem ampolles de lleixiu i altres detergents per al rentat de la roba. És curiós també, trobar un vell utensili de fusta que servia, o serveix, per fregar la roba. A l'esquerra del safareig, fora de l'aixopluc, hi ha un petit abeurador rectangular alimentat per un tub de plàstic que mena de la cisterna. Aquesta aigua és natural i molt apreciada pels veïns.

7 – Cal Porquer

És un mas al poble de Pardines (Ripollès) catalogat a l'Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya. Tipus singular de mas on la distribució de funcions (habitatge i cabana) es realitza en un mateix cos de l'edifici, a diferència d'altres masos, desenvolupat en alçada. En destaquen els arcs de pedra tosca sobre el parament de pedra, no visible a la fotografia.

8 – Cal Ferrer i font

Exemple de casa rural, no solament pagesa sinó artesana. De façana triangular, del vèrtex sorgeix l'eix ordenador de les funcions que es realitzen a la casa. Tot i les modificacions sofertes, la preponderància de l'estructura i l'excepcionalitat dominant de l'abeurador en mantenen l'interès.

La font queda sota Cal Ferrer, que li dóna el nom, dins dues arcades de pedra; la meitat de l'arcada més gran, la de l'esquerra, acull la cisterna que emmagatzema l'aigua i la sortida d'aquesta per mitjà d'una bonica aixeta disposada a dos pams del terra i collada al frontal de pedra. L'aigua cau en un basal rectangular practicat al terra que està empedrat. L'altra meitat de l'arcada i la de la dreta, més petita, aixopluguen un gran safareig que s'alimenta de l'aigua sobrerera de la cisterna, separat de

la font per un muret de pedra. Sembla ser que la font es va construir l'any 1851, tal com indica una inscripció en una pedra a la part superior de la façana.

9 - Santa Magdalena de Pardines (o de Puigsac)

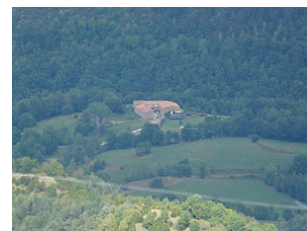
L'Ermita de Santa Magdalena és del segle XII, i es troba situada a 2 quilòmetres de Pardines, al veïnat de Puigsac. L'octubre del 1175, el bisbe d'Urgell, Arnau de Preixens, va portar a terme la consagració del temple, que va quedar adscrit com a sufragani a l'església parroquial de Sant Esteve. L'església es va consagrar a petició dels habitants del lloc, per tal de facilitar el culte a les cases d'aquest veïnat de Puigsac, i de Bernat, que la va edificar amb estalvis i almoines. Sembla que Santa Magdalena va substituir una altra església vella situada a l'indret proper de Boixatera.

L'edifici consta d'una sola nau, coberta amb volta de canó i acabat amb un absis semicircular amb volta de quart d'esfera. Va ser transformat al s.XVIII, però la restauració posterior, dels anys 80 del segle XX, va intentar retornar als orígens romànics, afegint una porxada sobre el portal. Els murs de la façana exterior estan fets amb carreus molt regulars, formant fileres. El portal és originari del segle XII i presenta doble arquivolta. A la façana hi ha dues finestres de doble esqueixada. Al segle XVII, s'hi incorporaren dues capelles, avui ja desaparegudes. A ponent hi ha un portal i un ull de bou del segle XVIII, acabat amb un campanar de cadireta de dos ulls.

10 – Can Roca

Can Roca és una masia del municipi de Pardines (Ripollès) al poble de Puigsac inclosa en l'Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya. El conjunt està format per tres edificis de planta rectangular units per la testa arreceren l'era. És un mas situat en un altiplà. És dels pocs exemples de casa de muntanya en què no s'aprofita la topografia per accedir a les diverses plantes de l'edifici. La pedra configura una bella textura sobre la que destaca l'ús de la tosca en arcs i llindes.

11 - Capella o ermita de Sant Martí

En el veïnat de l'Orri, hi trobem la capelleta de Sant Martí que està literalment adossada a Can Perpinyà, al qual aporta un valor afegit estètic interessant i bell a la vegada.

La història de la capella és, de fet la pròpia història del Mas i de la seva gent, però en no tenir atribucions de parròquia o sufragània no surt eclesiàsticament documentada de forma oficial.

En el Dietari de Puigcerdà, es diu que el 1280 ja era coneguda aquesta capella, tercera de les consagrades de la Vall, juntament amb les de Sant Esteve i Santa Magdalena.

L'edificació és molt senzilla: una sola nau i amb un portal rectangular culminat amb un petit campanar d'espadanya.

Molt probablement ha estat objecte de diverses modificacions al llarg del temps, però caldria fer un estudi "in situ" més acurat per determinar-ne l'abast i fer possibles datacions.

La veneració de Sant Martí, però, fa pensar que és força antiga.

12 – Pou de Glaç

El pou de glaç es troba a peu de Serra Cavallera, al lloc conegut com a Pla de l'Estany o Estany d'en Roca. És una edificació de planta circular i estructura cilíndrica, excavada al subsòl entre 5 i 7 m de fondària, que aprofita el desnivell natural i la inèrcia tèrmica del terreny per a preservar el glaç. Disposava d'una cobertura per protegir el glaç de les inclemències climàtiques. El pou devia ser abandonat a finals del segle XIX o a principis del segle XX, quan van sortir els electrodomèstics moderns.

La indústria del glaç va ser molt important durant els s. XVI, XVII i XVIII. El glaç s'utilitzava sobretot per congelar i conservar els aliments, i per això es construïen pous de neu i de glaç, aprofitant altituds i climes molt freds. Els pous de glaç solien ser privats i donaven feina a traginers i jornalers durant la temporada de menys feina al camp. Els responsables de l'explotació s'anomenaven "neuters".

El pou de glaç de Pardines devia ser abandonat a finals del segle XIX o bé a principis del XX, quan aquesta producció natural de glaç va ser definitivament substituïda per eficients electrodomèstics moderns: les neveres i congeladors que ens han arribat fins avui dia.

- Llibre antic de Pardines

Llibre antic de l'Ajuntament de Pardines té les tapes en pergamí. Consta de 222 fulls manuscrits a dues cares amb actes des de l'any 1665 al 1939. Dos-cents setanta quatre anys, doncs, en total.

El Llibre antic de l'Ajuntament ens parla de la vida de Pardines, del seu tarannà, de les seves dificultats i esforços per superar-les, dels seus sentiments.

També de la seva fidelitat a la llengua, una llengua de gent ramadera i pagesa amb formes molt pures i antigues del català.

És un tresor, doncs, aquest Llibre . Es troba arxivat a la Casa de la Vila juntament amb una còpia de la seva transcripció manuscrita, per facilitar-ne la lectura, ja que aquest text ofereix d'altres possibles lectures, com l'econòmica, històrica, etc. I una còpia d'una tesi de llicenciatura des del punt de vista lingüístic.

<http://www.pardines.cat/>; <http://www.elripolles.com/>; <http://encos.cat/>;
<http://www.valldelsegadell.com/>; <http://invarquit.cultura.gencat.cat/>; <https://ca.wikipedia.org/>

Enllaç mapa punts d'interès:

<https://drive.google.com/open?id=13Hh29IDpVjEFA-u-2ZXZR0aKpAY&usp=sharing>

